

Podstawowe dane osobowe recenzenta:
prof. dr hab. Mariusz Derewecki
Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Poznań dn.08.03.2020

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

MGR GRZEGORZA WARZECHY

Zlecniodawca :

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi – Wydział Instrumentalny – pismo z dnia 8.01.2020 roku, zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 882)

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi z dnia 05.10.2016 roku w związku z wnioskiem mgr Grzegorza Warzechy z dnia 29.09.2016 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

W świetle ustawy z dn. 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 882), § 6 ust., 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2016 r., poz. 1586). Do nadesłanego mi przez Rektora Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi prof. dr hab. Cezarego Saneckiego pisma informującego

o dacie wszczęcia przewodu doktorskiego i wyznaczeniu w mojej osobie recenzenta pracy doktorskiej mgr Grzegorza Warzechy „ Wybrane transkrypcje Jaschy Heifetza na skrzypce i fortepian jako przykład wirtuozowskiej literatury skrzypcowej w XX wieku” dołączono :

- Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgr Grzegorza Warzechy oraz w sprawach wyznaczenia promotora i recenzentów.

- Dokumentację osobową Doktoranta oraz wykaz działalności koncertowej i pedagogicznej.

- Jeden egzemplarz pracy doktorskiej: nagranie na płycie CD oraz opis dzieła.

Podstawowe dane o Kandydacie:

Grzegorz Warzecha urodził się w 1990 r. w Ząbkowicach Śląskich. Naukę gry na skrzypcach rozpoczął w wieku 7 lat w Państwowej Szkole Muzycznej im. Fryderyka Chopina, a kontynuował w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. w Nysie, w klasie mgr Janusza Gajownika. Akademię Muzyczną im. G. i K. Bacewiczów ukończył z wyróżnieniem w roku 2014 w klasie prof. Łukasza Błaszczyka. W momencie wszczęcia przewodu doktorskiego był studentem drugiego roku studiów doktoranckich na tejże uczelni i miał w swoim dorobku scenicznym ok. 50 koncertów solowych i w zespołach kameralnych. Był zdobywcą wyróżnień i nagród w ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach skrzypcowych w takich miejscowościach jak Bystrzyca Kłodzka, Świdnica, Rybnik, Sogliano al Rubicone (Włochy). Dwukrotnie otrzymywał nagrodę Akademii Muzycznej w Łodzi dla najlepszego kwartetu smyczkowego „Poznanski Davey Prize”. Kwartet skrzypcowy NAVIS, którego członkiem jest Doktorant, został uhonorowany III nagrodą w Ogólnopolskim Turnieju Kameralnym w Bydgoszczy, oraz Nagrodą Rektorów Polskich Uczelni Muzycznych. W roku 2011 uczestniczył w Juilliard String Quartet Seminar w Juilliard School w Nowym Jorku. Grzegorz Warzecha koncertuje z kwartetem smyczkowym na terenie całego kraju, m. in. w Filharmonii Śląskiej w Katowicach, w Zamku Królewskim w Warszawie, Muzeum Karola Szymanowskiego willi „Atma” w Zakopanem, Auli Nova w Poznaniu, czy Sali Koncertowej Akademii Muzycznej w Łodzi. Jako solista występował z towarzyszeniem Śląskiej Orkiestry Kameralnej, Orkiestry Kameralnej Akademii Muzycznej w Łodzi PRIMUZ, Orkiestry Filharmonii Opolskiej. Od 2016 r. jest związany z Baltic Neopolis Orchestra, z którą koncertuje w kraju i zagranicą. Od września 2016 r. jest zatrudniony w Zespole Szkół Muzycznych im. L. Różyckiego w Kielcach w charakterze nauczyciela skrzypiec.

Dzieło artystyczne:

Dzieło artystyczne zaproponowane przez mgr Grzegorza Warzechę jest wyrazem dobrego smaku w doborze zestawu kompozycji i transkrypcji znakomitego skrzypka Jaschy Heifetza, oraz przejawem wysokiego poziomu instrumentalnego. Różnorodność form i stylów transkrybowanych dzieł innych kompozytorów, jak również utwory własne na tematy zaczerpnięte ze światowej literatury muzycznej objawiają nam niesamowity talent kompozytorski mistrza Jaschy Heifetza przez pryzmat wysublimowanego smaku wykonawczego Doktoranta. Nagranie w postaci krążka CD zawiera 10 miniatur powstałych na bazie utworów kompozytorów różnych epok i narodowości, oraz pięcioczęściową Suitę na tematy z opery *Porgy and Bess* George'a Gershwina. Płyta została wydana przez Akademię Muzyczną im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, a przy fortepianie towarzyszy skrzypkowi Pani Monika Ułańska.

W niniejszej recenzji pozwoliłem sobie na odmienne uszeregowanie kolejności zaproponowanej na płycie CD ze względu na wygodę w omawianiu poszczególnych zagadnień związanych z produkcją Doktoranta.

Pierwszy z utworów to *Sarabanda* z Suity angielskiej J. S. Bacha. Bardzo piękne wykonanie w estetyce zbliżonej do baroku, fraza budowana ze smakiem i duża rozważa w rozprawdaniu napięć pozwalają z przyjemnością wysłuchać kompozycji, która wprowadza w stan zadumy i kontemplacji.

Kwartet smyczkowy nr 19 C - dur K465 cz. IV Allegro molto W. A. Mozarta umieszczony na płycie pod numerem 14 charakteryzuje się lekkością i przejrzystością wykonania. Doktorant dysponując miękkim dźwiękiem i spokojną, ale w zależności od potrzeby nasyconą wibracją a także klarowną artykulacją z powodzeniem odnajduje się w klasycznej konwencji utworu.

Kolejne transkrypcje Jaschy Heifetza to pozycje wymagające bardzo dużej biegłości palcowej, oraz umiejętności zastosowania różnorodnych technik prawej ręki. *Taniec z szablami* Arama Chaczaturiana (na płycie nr 2), *Horra Staccato* Grigorasa Dinicu (5), *Iskry* Maurycego Moszkowskiego(13) i *Etude- Tableau op. 33 nr 7 (16)* będące kompozycjami o najwyższym stopniu trudności, w pełni ukazują kompetencje Doktoranta nabywane z powodzeniem przez wiele lat. Niemal bezproblemowo porusza się On w zróżnicowanych konfiguracjach glissand oktawowych, decym, flażoletów, ricochetów, dysponuje lotnym staccatem, jest bardzo skuteczny na przestrzeni długich, trudnych technicznie przebiegów palcowych, czy skomplikowanych pochodów dwudźwiękowych.

Popołudnie fauna Claude Debussy'ego w opracowaniu Jaschy Heifetza to niezwykle zmysłowe dzieło powstałe z połączenia talentu dwóch wielkich mistrzów: kompozytora doby impresjonizmu i wspaniałego skrzypka. Możliwości dźwiękowe skrzypiec z powodzeniem pozwalają imitować brzmienie instrumentów dętych prowadzących głosy tematyczne w kompozycji oryginalnej, tworzą aurę nieziemskości, a wspólnie z fortepianem nadają jeszcze bardziej intymny, kameralny charakter. Eterywny w założeniu, co się z tym wiąże skomplikowany interpretacyjnie klimat utworu ubogacony jest przez Heifetza trudnościami

technicznymi, takimi jak pochody dwudźwiękowe, a w szczególności oktavowe, czy podwójne flażolety wykonywane w dynamice piano i pianissimo. W efekcie wszystkie te elementy stawiają bardzo duże wymagania przed wykonawcą. Według mojej opinii Doktorant sprostał tym wymaganiom. Jego produkcja z pewnością zawiera elementy indywidualnej koncepcji, ale nie odbiega od ogólnych założeń interpretacyjnych i mimo kilku drobnych uchybień technicznych jest na wysokim poziomie.

W dziele artystycznym pod numerami 3, 6 i 15 zostały nagrane utwory Fryderyka Chopina- *Nokturn* op. 55 nr 2, Stephena Fostera – *Jeanie with the Light Brown Hair* i Manuela Ponce – *Estrellita* - trzy miniatury utrzymane w spokojnym klimacie, z odrobiną nostalgii. Z jednej strony odmienne, bo przecież wywodzące się z różnych kontynentów i różnych kultur, a z drugiej zaś bardzo podobne, spięte kłamrą Heifetzowskiej estetyki. Myślę, że w produkcjach tych doktorant przedstawił swoją wrażliwość dźwiękową i umiejętność budowania lirycznej frazy. Dobrze zagospodarowana przestrzeń między gryfem a podstawkiem i umiejętność operowania smyczkiem pod różnymi kątami względem struny, zaowocowała uzyskaniem zróżnicowanych barw dźwiękowych wzbogacając tym samym narrację kompozycji.

Ostatnia z kreacji omawianych przeze mnie umieszczona na krążku CD pod numerami od 7 do 12, to pięcioczęściowa Suita na tematy z opery *Porgy and Bess* George'a Gershwina. Dlaczego zdecydowałem się na omówienie tego utworu na końcu? Jascha Heifetz podziwiał, wręcz był zakochany w muzyce wspaniałego amerykańskiego kompozytora, dlatego też jego Suita jest pewnego rodzaju hołdem składanym wielkiemu człowiekowi, jak i jego twórczości. Poza tym jest to jedyna duża forma w niniejszym dziele artystycznym, dlatego według mnie, kompozycja *Porgy and Bess* Jaschy Heifetza powinna być niejako podsumowaniem całości pracy zarejestrowanej na płycie. Nie zmniejsza to oczywiście w żaden sposób walorów artystycznych produkcji Doktoranta. Przedstawia On spokojną, przemyślaną kreację, w dużej mierze opartą na lirycznym przeprowadzaniu tematów ze stonowaną akcentacją. Należy tu również wspomnieć o miękkiej i łagodnej vibracji dopełniającej subtelną wizję utworu zaproponowaną przez skrzypka. Moim zdaniem interpretacja jest interesująca i oceniam ją wysoko, jednak uważam, że zastosowanie większej ekspresji tj. intensywniejszej vibracji i dynamiki we fragmentach kulminacyjnych mogłoby wzbogacić charakter kompozycji opartej przecież w oryginale na burzliwej historii miłości dwojga doświadczonych przez życie ludzi.

Reasumując

Dzieło Grzegorza Warzechy przedstawia dużą wartość artystyczną. Doktorant posiada umiejętność znalezienia się w klimacie różnych epok. Posiada szlachetny rodzaj dźwięku, operuje całą paletą barw, prowadzi świadomy dialog z fortepianem stając się współtwórcą kreacji, jest sprawnym instrumentalistą, dysponuje błyskotliwą techniką, proponuje ciekawą narrację, długie rozbudowane frazy zwieńczone oczekiwanymi kulminacjami. Bardzo dobrze znajduje się w burzliwych klimatach utworów Chaczaturiana czy Dinicu, jak też nostalgicznych i pełnych zadumy ale jakże różniących się od siebie Chopinowskich i

Gershwinowskich kantylenach. Oczywiście wszystko to przez pryzmat Heifetzowskiej, skrzypcowej estetyki, która bardzo zbliża odmienne charakterologicznie kompozycje.

Opis dzieła artystycznego:

Opis dzieła artystycznego pracy doktorskiej Grzegorza Warzechy składa się z czterech rozbudowanych rozdziałów:

1. Życie i twórczość Jaschy Heifetza w świetle napisanych transkrypcji na skrzypce i fortepian.
2. Transkrypcja w literaturze skrzypcowej.
3. Charakterystyka transkrypcji Jaschy Heifetza
4. Analiza wybranych transkrypcji

oraz wprowadzenia, streszczenia w języku angielskim, zakończenia i bibliografii.

Doktorant w rozdziale pierwszym przedstawia w sposób bardzo interesujący lata młodzieńcze i drogę tego genialnego skrzypka do sławy, nie ograniczając się jedynie do pobieżnego rysu biograficznego, ale analizując poszczególne etapy jego życia artystycznego wprowadza czytelnika w niezwykle świat pasji i zafascynowania sztuką wirtuozerii skrzypcowej, która nie jest celem samym w sobie, ale przekłada się efektywnie na płaszczyznę kompozycji i transkrypcji utworów innych kompozytorów.

Rozdział drugi traktujący o powstaniu transkrypcji, „ma na celu ukazanie procesu kształtowania się tego rodzaju opracowań w literaturze skrzypcowej, jak również podkreślenie ich istotnego znaczenia w historii wiolinistyki.”

W rozdziale trzecim autor pochyla się nad charakterystyką i mnogością transkrypcji J. Heifetza, dając jednocześnie wyraz ubolewania w temacie niewielkiej wiedzy, a właściwie wiedzy niekompletnej dotyczącej działalności kompozytorskiej i faktów mówiących o pracy nad transkrypcjami. Wiedza zawarta w tym rozdziale jest moim zdaniem z punktu widzenia czytelnika bardzo cenna, dając możliwość szerszego spojrzenia na poznaną w niewielkim stopniu twórczość artysty.

Rozdział czwarty to rzeczywisty opis dzieła artystycznego zawierający analizę poszczególnych utworów pod względem wykonawczym. Uważam, że dobór pozycji instrumentalnych znajdujących się na krążku CD stanowiącym dzieło artystyczne jest z

wszech miar prawidłowy. Są to kompozycje stanowiące odniesienie nie tylko do różnych epok, ale również do różnych stylów w muzyce . Doktorant analizuje dokonania twórcze wielkiego skrzypka przede wszystkim kładąc nacisk na ukazanie różnic względem oryginalnego tekstu. Treść tego rozdziału świadczy o tym, że autor podszedł wnikliwie do wykonywanych przez siebie utworów. Wyczerpująco omawiając zagadnienia wykonawcze skutecznie udowadnia powstanie tzw. „wirtuozowskiej Heifetzowskiej stylistyki”. Według mnie praca doktorska Grzegorza Warzechy to cenny materiał poznawczy przybliżający dokonania wielkiego skrzypka Jaschy Heifetza, autora wielu transkrypcji, które powinny znajdować się moim zdaniem w repertuarze każdego młodego instrumentalisty. W kontekście zasługującego na pozytywną ocenę języka Doktoranta, dość rażące są błędy jak mniemam edytorskie, wynikające z braku spacji między wyrazami, lub braku pojedynczych liter w wyrazach, jednak według mojej opinii nie wpływają one na wartość merytoryczną pracy.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z pracą doktorską mgr Grzegorza Warzechy „Wybrane transkrypcje Jaschy Heifetza na skrzypce i fortepian jako przykład wirtuozowskiej literatury skrzypcowej w XX wieku” stwierdzam, iż w temacie dzieła artystycznego, jak również jego opisu dysertacja ta zasługuje na wysoką ocenę. Stanowi ona według mnie istotny wkład w stan badań w zakresie muzyki XX wieku, będąc opracowaniem nie istniejącego dotychczas w polskiej literaturze branżowej ujęcia tematu. Doktorant wykazał szeroką wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne, umożliwiające samodzielną pracę artystyczną. Praca doktorska mgr Grzegorza Warzechy spełnia wymagania art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14.03.2003. Pracę doktorską mgr Grzegorza Warzechy przyjmuję i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

*Dawida
Damiński*